

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

Vers. Ac eorundem libros hæresim continentes sine auctoritate nostra, &
sedis Apostolicæ scienter legentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

refes omnes. cap. 9. uersicul. Quapropter hæreticorum fautores, sed de his iam hætenus, ad alia ueniamus.

Verf. Ac eorundem libros hæresim continentes sine auctoritate nostra, & sedis Apostolicæ scienter legentes.

S V M M A.

- 1 *Legens libros hereticorum heresim continentes in excommunicationem incidit, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*
- 2 *Legens litteras hereticorum heresim continentes an in excommunicatione incidat.*
- 3 *Legens ob curiositatem libros hereticorum heresim continentes in excommunicationem incidit.*

IN hac parte excommunicantur, qui hæreticorum libros hæresim continentes legunt, quare, ne a proposito ordine discedamus, regula materiam hanc totâ explicemus.

In excommunicationem hanc igitur incidunt, qui hæreticorum libros legunt hæresim continentes, ut habetur in uersicul. proposito id expresse. Quæ excommunicatio afficit quoscumque legentes, nã Bulla indefinitè loquitur,

dum inquit, Legentes, indefinita uero uniuersalis uim habet. argument. l. de quibus. & ibi not. Bar. ff. de leg. 2. & l. de pretio. ff. de publi. in rem acti. Siue clerici ergo sint, siue laici, siue in dignitate positi, ut Cardinales, & alii inferiores ecclesiæ Antistites, siue Imperatores, ac Reges in excôicationem hanc incidunt, ubi contra partem hanc ueniunt, & facit Bulla Iulii Tertii. 7. incip. Cum meditatio cordis nostri. uiden.

Item afficit legêtes hos libros hæreticorum hæc excommunicatio, quorumcunque hereticorum libri sint, ob rationem proximè allatam.

Tertio esto legentes ignorent auctorem libri, modo sciant hæretici librum esse, & heresim continere, hæc enim duo requirit Bulla, ut scilicet liber hæretici sit, & hæresim contineat, non autem ut hæretici nomen quis norit, ut habetur in proposito uersicul.

Quarto in excommunicatione incidunt, hæretici libros legentes, esto impressi non sint, nam liber non impressus liber est, ut per se patet. Præterea Bulla non distinguit, ergo nec nos. Postremò ob odium hæresis, & hæreticorû prohibitio hæc fit, & ob periculû in primis, ne quis heresis la be inficiatur, quæ rationes locum habet tam in libro impresso, quam non impresso, ergo & eadem dispositio locum habere debet. argu. l. illud.

illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inuti. Quare hac ratione in primis Martinum Lutherum seminasse suam hæresim Paul. Fusc. testatur libr. 2. De visitat. Eccle. capitul. 31. numer. 11.

Quinto in excommunicationem incidunt qui vnum librum tantum legunt ob rationes proximas. Nec repugnat quod Bulla plurium numero vtatur, & libros nominet, nam hoc dicit respectu habito ad plures legentes, alioquin, si necessario postularetur, vt plures libros legerent, & illud necessario postulari dicendum esset, vt plures legerent, quoniam & plurium numero quoad legentes vtitur, quod absurdum est, & ob id fugiendum, argument. l. nam absurdum. ff. de bon. libe.

Sexto excommunicatio hæc afficit legentes, quemcunque talem librum legant ob easdem rationes, & cuiuscunque liber sit, vel legentis, vel alterius, quod & sensit Jacob. de Grass. libro 4. decis. cas. consc. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. numer. 36.

Septimo afficit legentes, quamcunque partem libri legant, ac plane, si ea pars legatur, quæ hæresim continet, dubitationem non habet, quandoquidem ob id prohibita lectio est. At quid de legentibus alias partes, quæ hæresim non continent, an & hi in excom-

municationem hanc incident? Videbatur dicendum in excommunicationem hos non incidere, quasi cesset causa prohibitionis, quia partes illæ hæresim non continent, & ob id prohibitio cessare debeat. argument. capit. cum cessante. de appellat. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patronat. Contrariam sententiam tamen verissimam censeo, vt & hi in excommunicationem incidant. Primum, quia Bulla excommunicat legentes libros hæreticorum hæresim continentes, & ob id totius libri lectionem prohibet, qui enim prohibet, ne liber legatur, totus liber prohibet ne legatur, vt per se patet, ergo & ne partes legantur, prohibet, nam pars in toto continetur. capit. in toto. de reg. iur. lib. 5. & qui totum prohibet, partem prohibet. argument. l. Iulianus. ff. de leg. 3. Secundo, quoniam Bulla non respectum habuit solum ad effectum, scilicet ne in hæresim quis labatur, sed ad initium, voluit omnino aditum claudere, quo minus hæreticorum libros quis legat, ergo quamcunque partem quis legat, in excommunicationem incidit. Postremo facit, quia qui legit partem hanc, legit partem libri, qui hæresim continet, ergo in excommunicationem incidit, ex quo prohibetur quis librum legere, qui hæresim continet: hanc igitur opinionem uti verissimam sequor. Nec repugnat ratio

tio contraria, negatur enim cessare causam prohibitionis, nam causa hæc duplex est, remota, ne quis hæresi inficiatur, & proxima, ne periculum adeat, esto igitur prima cesset, non tamen secunda cessat, quæ sat est. argument. §. affinitatis, in Institut. de nupt. Præterea ratio illa cessat, vbi cōtrarium expressum est, vt hic, nam prohibitū est, ne librū talē quis legat, & sic vt nullā partē legere quis possit, ita igitur concludendum censeo.

Octauo in excommunicationem incidunt, qui & minimam partem legunt, vtpote proægium seu præfationem, nam proægium est pars, & caput libri, in quo proponitur in primis, de qua re agendum est in ipso opere. Item quo ordine, adeo quod ex proægio, quid auctor velit, cognoscitur. argument. l. fin. & ibi not. Barto. numero 3. ff. de hæred. institut. & vt ait Abb. in capit. aduersus. num. 2. de immunit. Eccl. & Nauarr. in capitul. si quando. in octaua exceptione, de rescript. Idem si indexem quis legat, nam index vel pars libri est, vel summa eius, quod libro continetur, quandoquidem in indice ponuntur, quæ in primis notatu digna in libro sunt, si epistolam ad lectorem itidem, eamve, cuius opus dicatur, quis legat, & in excommunicationem hunc incidere censeo, nam & in ipsis de opere ipso agitur. At quid si quis legere incipit, ac deinceps penitentia ductus desinit, an

in excommunicationem hic incidit? Et in hoc casu hunc in excommunicationem incidere censeo, nam, qui legere incipit, legit, ac legens talem librum per Bullam excommunicatur, esto igitur desinat, excommunicationem tamen non euadet. Quare statim atque legere incipit in excommunicationem quis incidit, sicut & qui clericum percutere incipit, in excommunicationem illico cadit. capit. si quis suadente diabolo. 17. question. 4. Nec obstat quod de minimis non curatur, tum quod & eadem ratio est in eo, qui incipit legere, & parum legit, scilicet periculum, ne hæresim illam imbibat, quo casu minima curantur. argument. l. 1. C. quæ res export. non deb. vbi ad Barbaros vinum deferri prohibetur etiam gustus gratia, & ibi Bald. ac DD. no. & Viu. in sua Sylu. opin. 765. numer. 2. cum sequen. & hoc ne eius dulcedine inuitati, Romanum Imperiū inuadant, curantur ergo minima, ubi ratio in ipsis uiget, quæ in magnis, tum quod prohibitio est, ne quis librū legat, nec distinguitur de minimo, ac multo, statim igitur atque talem librum legere incipit, in excommunicationem incidet, sic enim & appellare is dicitur, qui iter arripit ad urbem. capit. dilecti filii. 2. de appellat. Non igitur sequenda est opinio Iacob. de Graff. libro 4. decis. cas. consc. in expositione Bullæ Censuræ Domini. numero 34. qui

legentes tres, uel quatuor lineas in excommunicationem non incidere ait.

2 Nono in excommunicationem incidunt, uel liber paruus, magnusue sit, nam, quæ secundum plus, & minus differunt, specie nõ differunt. At quid, ¶ si hæreticorum litteras hæresim continentes quis legat, an in excommunicationem hanc incidet? Videbatur dicendum quem non incidere, tum quod litteræ non sunt liber, & sic uerba Bullæ ei non conueniunt, ergo nec dispositio. argument. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. tum quod sumus in pœnis, ergo benignior interpretatio facienda est. capitu. in pœnis. de reg. iur. libro sexto. & l. interpretatione. ff. de pœn. Contrarium tamen uerius uidetur, nam quod sapius in libris hæreses conscribuntur, & ad plurium manus ueniunt, ob eam rem libri mentio facta est, non autem litterarum, at ubi legislator mentionem unius facit ex pluribus ob frequentiore eius usum, minus frequens excidere non censetur. argument. l. t. C. de rapt. uirg. iun&. Gloss. ergo idem & hic. Præterea uerba conueniunt, quoniam nomen hoc liber significat cartam, quandoquidem cortice arboris, qui liber dicitur, antiqui pro carta utebantur, sicut igitur liber ex multis cartis constans liber dicitur, ita & epistola ex paucioribus confecta. Accedit postremo fauor religio-

nis, ac fidei, ergo amplificanda est dispositio. argument. l. sunt perlonæ. ff. de relig. ex quib. omnibus cessant rationes contrariæ, & ob id postrema hæc opinio remanet firma.

Decimo in excommunicationem quis incidit quacunque ratione legat, uel uerba proferendo, uel ea tantum inspiciendo, nam & qui scripturam inspicit, legere quoque dicitur. Argument. l. 2. §. inspectio. ff. quemadmod. testa. aper. Inspectio tabularum etiam lectionem earum indicat, ait ibi Iureconsultus, idem & apertius habetur in leg. 1. §. legi. ff. de iis quæ in testamen. delen. Facit quoque quod dicit Iaso. in l. qui Romæ. §. duo fratres. numer. 6. ff. de uerb. obliga. nam ait ibi, uerbum legere, intelligi oculis corporeis. Non igitur opus est lingua, ut quis exprimat, quo legere dicitur, sed sat est, ut oculis percurrat. Accedit postremo communis usus loquendi, quoniam & hic talis legere dicitur, in excommunicationem igitur & hic incidet, atque sic dixit quoque Iac. de Graff. lib. 4. decis. cal. consc. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. c. 1. nu. 34.

3 Postremo in ¶ excommunicationem non incidunt, qui non dolo malo, sed ob curiositatem legunt, tum quod Bulla simpliciter loquitur, & non distinguit, quo animo quis legat, ergo nec nos distinguere debemus. argument. l. de pretio.

tio. ff. de publ. in rem act. tū quod duos tantum casus excipit, scilicet vbi quis ignoranter legit, & vbi de licentia, ergo alias a regula non discedimus, exceptio enim regulam confirmat in contrariū. argumen. leg. nam quod liquide. §. penultim. ff. de pœn. lega. Hi ergo in excommunicationem hanc incidunt, qui hæreticorum libros hæresim continentes legunt, iam, qui pœnam hanc euadant, contemnemur.

S V M M A.

- 1 Legens libros hæreticorum quando in excommunicationem non incidat.
- 2 Legens librum catholicorum hæresim continentem in excommunicatione non incidit.
- 3 Legens libros gentilium hæresim continentes in excommunicationem non incidit.
- 4 Audiens legentem librum hæretici hæresim continentem in excommunicationem non incidit.

S. Qui legendis libris hæreticorum in excommunicationem inciderent, vidimus, iā qui eam pœnam effugiunt, videamus.

- 1 Primum igitur † in excommunicationem hanc nō incidit, qui legit hos libros, ignorans esse hæreticorum, & hæresim continere

ob verbum illud scienter, nam si in excommunicationem incidit, qui scienter legunt, ergo sumpto argumento, a contrario sensu, quod validissimum est argumen. l. r. & ibi no. ff. de offic. eius, secus si non scienter, atque sic dixit Rebuff. in Prax. benefi. in explicatione Bullæ Cœnæ Domini. articul. r. in verb. Legentes, ibi enim ait, in excommunicationem non incidere eum, qui legit ignoranter librum hæretici, in quo non erat scriptum nomen auctoris, vel quod, qui composuerat, pro hæretico non habebatur: idque merito, nam ighorantia hæc facti ighorantia est, quæ, vbi est probabilis, excusat, capitu. ighorantia. de regu. iur. libro 6. & argumen. cap. fi. de constit. eod. lib. & cap. apostolica. de cler. excommun. min. & l. regula. ff. de iur. & fact. ighor. Id quod verum esse censeo, vbi hæreses etiam legeret, quas liber continet, sed ob simplicitatem eas non nouit. Non igitur bibliothecam ingressus, & sumens librum talē, eumque legens, in excommunicationem incidit, ignorans esse talem. At quid si nouit esse hæretici librum, sed ignorat tamen hæresim continere, an in excommunicationem librum hunc legens incidet? Ego sentio in excommunicationem hunc non incidere, quādoquidem verba Bullæ ei non cōueniunt, nam excommunicantur, qui scienter legunt libros hæreticorum hæresim continentes, at
hic

Nescienter legit tantum librum hæreticorum ignorans hæresim continere, ex quo igitur ei verba non conueniunt, ergo nec dispositio. argument. leg. 4. §. toties. ff. de damn. infect. etenim ubi plura simul copulantur ad aliquem actum, omnia simul adesse debet, alioquin actus non valet. argum. leg. si hæredi plures. ff. de condit. institut. Quare & è contrario, qui legeret librum, quem scit hæresim continere, ignorat tamen hæreticorum esse, in excommunicationem huius capituli ob easdem rationes non incidet. An autem in aliam incidet, infra videbimus.

Secundo in excommunicationem hanc non incidit, ubi de licentia Romani Pontificis qui Bullam hanc promulgauit, eos legeret, ob uerba illa sine auctoritate nostra, nam, si legens incidit in excommunicationem, ubi sine auctoritate legit, ergo secus si cum auctoritate, inclusio enim uerbi alterius exclusio est. argum. capitu. nonne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. atque sic dixit quoque Rebuff. eodem. Idem contingit, si a successore licentia tribuatur ob uerba illa, Et sedis Apostolicæ, nam successor eiusdem auctoritatis est cum eo, cui succedit, capitu. innotuit. de electione. Atqui an collegium Cardinalium vacante sede auctoritatem hanc tribuere potest? Planè sentio & id ipsum posse quamuis

electioni Romani Pontificis operam dare tantum debeant. capitu. ubi periculum. de elec. lib. 6. uid. Bullam Iulii Tertii. 7. incip. Cum meditatio.

Tertio in excommunicationem hanc non incidit, qui legit libros catholicorum referentes dicta hæreticorum etiam deprompta ad uerbum ex libris hæreticorum, nam ij hæreticorum libri non sunt, Bulla uero excommunicat legentes libros talium, ex quo igitur Bulla hos non comprehendit, nec nostra interpretatione comprehendemus. argument. l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. Quod uerum esse sentio, vel legens in primis eos libros legeret, quò sciret dicta hæreticorum, & rationes eorum, nam prima ratio semper remanet proposita, hæreticorum libros non esse, sicut non incidit etiam audiendo eadem uerba relata ab alio, atque sic dixit Nauarr. in Man. capitu. 27. nu. 55. uersicu. Septimo, & Martinus Alfons. de Viuald. in Candelabr. par. 2. in explicatione Bullæ. cap. 1. nu. 12.

Quarto in excommunicationem hanc non incidit, qui uult eos legere, quo uideat, si hæresim contineant, quod locum habet, ubi pro cerro nescit hæresim continere, & hæretici libros esse.

Quinto in excommunicationem hanc non incidit, qui librum alicuius catholici legit, in quem

F hæresis

hæresis aliqua irrepit ipso auctore non animadvertente, nam liber ille hæretici non est, ex quo non dolo malo hæresim ibi posuit, quod requirit Bulla, vt supra vidimus. Excipio tamen, vbi ille liber prohibitus esset, nam tunc, nisi expurgatus sit, eum legens retinensve in excommunicationem aliam, quæ tamen reservata Romano Pontifici non est, incidit, vt habetur in reg. 10. Indicis in fine, in versu. Quod si quis libros. Sicut etiam incidit in eandem, si libros catholicorum legat ab hæreticis elucidatos, antequam permitti sint, vt in Indice habetur.

Quinto in excommunicationem hanc non incidit, qui partem aliquius libri, qui in plura volumina diuisus est, legit, quæ pars hæresim non continet, nam vnus liber per se esse videtur, qui quamuis hæretici sit, hæresim tamen non continet, quod Bulla requirit.

3 Sexto in excommunicationem hanc non incidit, qui libros gentilium, & eorum, qui christiani non sunt, legit, esto hæresim contineant, nam hoc capite solum prohibetur lectio librorum, qui sunt hæreticorum, at hi hæretici non fuerunt, & si hæreticas opiniones habuerunt, nam, vt quis hæreticus sit, baptismi susceptione christianum factum esse oportet, vt antea probauimus. Quare, qui Virgilium, & Ciceronem

legunt de natura Deorum, & Otuidium quoad suas metamorphosis legunt, qui Deorum multitudinem ponunt, in excommunicationem hanc non incidunt.

4 Octauo in excommunicationem hanc non incidit, qui audit alios huiusmodi libros legentes, nam Bulla excommunicat legentes non autem auditores legentium, & qui legentes audit, sine dubio non legit, vt per se patet, ergo in excommunicationem non incidit, atque sic sensit Nauarr. in Man. capitul. 27. numer. 56. versu. Septima, ibi, sicut non incidet, quamuis si credat hæresim, quæ refertur, in excommunicationem iam dictam hæreticorum incidat. Quæ autem diximus de audiente, vt non incidat in hanc excommunicationem, eadem sentimus & de eo, qui talem librum alteri sibi legendum tradidit, nam quod neque hic verè, ac propriè legit, & sic verba Bullæ ei non conueniunt, ob eam rem in excommunicationem hanc non incidit, esto peccet hoc faciendo, quamuis contrarium sentiat Iac. de Grassi. libro 4. decis. cas. conscient. in expositione Bullæ Cœnæ Domini. numer. 34. sed non rectè, meo iudicio, vt ex dictis patet.

Nonò in excommunicationem non incidit, qui suadet, & consulit, hortatur præcipitue alicui, vt tales libros legat, nam nec

hic

hic legere dicitur, quod requirit Bulla, ergo nec hic in excommunicationem hanc incidet, esto peccet.

Decimo in excommunicationem hanc non incidit, qui memoriter aliquid recitat, quod habuit a libris hæreticorum, nam nec hic, vt per se patet, proprie legit. argum. cap. si. de re iud. libr. 6. & cap. sacro. de sent. excomm. in antiq. & cap. i. de excep. libr. 6. aliud est enim legere, aliud memoriter recitare, vt in cap. si. de re iud. libr. 6. & in c. i. de sent. excomm. lib. probatur: Quamuis contrarium senserit, & malè iacob. de Graff. ibid. Excipio tamè in tribus propositis casibus, vbi ea faceret, vt hæreticis faueret, nam tunc vt hæreticorum fautor in excommunicationem incidet, vt diximus antea, & hac ratione opinio Grælocum habebit.

Postremo in excommunicationem hanc non incidit, qui probabili metu cōpullus hos libros legit, exempli gratia in manu hæreticorum quis est, & nisi libros tales legat, mortem ipsi minantur, planè hic legens in excommunicationem non incidit, quandoquidem verisimile nō est, cum tanto periculo Ecclesiam, quæ pia mater est, lectionem hanc prohibuisse. Quamuis mortiferè peccet, si in contemptum fidei, clauium vè Ecclesiæ, vt legeret, iuberet, in hoc enim casu mortem potius oppetere, quam mortiferè sic

peccare deberet. argum. capit. sacris, de iis, quæ vi, metu vè causa fiunt.

Verf. Aut Retinentes.

S V M M A.

- 1 Retinens libros hæreticorum hæresim continentem in excommunicationem incidit, quæ regula quousque pateat, etiam declaratur.
- 2 Liber hæretici repertus apud aliquem, facit, vt hereticus existimetur.
- 3 Librarij retinentes libros hæreticorum hæresim continentem in excommunicationem incidunt.
- 4 Libros hæreticorum habens hæresim continentes debet inquisitori tradere cōburendos.

IN hac parte excommunicantur, qui hæreticorum libros hæresim continentem retinent, quare quo materiam hanc optimè noscamus, regulam & hic hac de re conformemus.

- In excommunicationem hanc igitur incidant, qui retinent libros hæreticorum hæresim continentem, vt habetur in versicu. proposito, nam & is, penes quem libri huiusmodi reperiuntur, hæreticus existimatur. argum. capitul. sane. 2. 24. q. 2. & vt dixit Rebuff. in Prax. benef. in explicatione Bullæ Cœnæ Domini artic. 1. in verb. Tenentes. Immo, & de hæresi condemnari posse ibidem ait, item

F 2 &